

KNJIŽEVNA POROČILA

Friedrich Schiller: Marija Stuart. Tragedija v petih dejanjih. S porabo Cegnarjevega prevoda poslovenil Oton Župančič. V Ljubljani 1923.

Kakor leta 1861. Janežič svoje «Cvetje iz domačih in tujih logov», tako je tudi kr. založba šolskih knjig in učil v Ljubljani svoje «Domače in tuje klasike» otvorila s Schillerjevo tragedijo «Marija Stuart». Zakaj je začela ravno s tem delom, ne vem; morda so odločali kaki slučajni zunanji vzroki. Potrebneje pa bi brez dvoma bilo, ko bi se bila predvsem izdala najvažnejša domača dela; takih izdaj tem težje pogrešamo, ker za najvišja razreda naših srednjih šol še vedno nimamo slovenskih čitank, tako da ves slovstveni pouk visi v zraku. Če pa se je že izdal prevod, bi bilo pač umestneje, seči po delu kake druge literature, kajti «Marijo Stuart» naši dijaki zaenkrat lahko čitajo še v izvirniku. *Yacyn*

Ne glede na to pa smo knjige lahko veseli, kajti Župančičev prevod je mojstrski. Bilo bi zanimivo, podrobno primerjati njegovo delo s Cegnarjevim in oba prevoda z originalom. Pokazalo bi se jasno, koliko točnejši, preciznejši in izbranejši je Župančičev prevod od Cegnarjevega. V prvi vrsti je to pač izrecna zasluga prevajalčeva, deloma pa je gotovo tudi v zvezi s splošnim razvojem in napredkom našega knjižnega (zlasti pesniškega) jezika v zadnjih šestdesetih letih. Zato bi tako primerjanje ne bilo samo zanimivo, ampak tudi poučno. Jaz se hočem omejiti samo na par pripomb.

Že Cegnarjev prevod je po večini dober, za svojo dobo gotovo izvrsten, kakor pravi v uvodu dr. Lokar. Najlepše se vidi to iz dejstva, da je mnogo verzov, pa tudi celih odstavkov (n. pr. lirsko partijo v 3. dejanju) Župančič lahko skoraj brez izprememb pridržal. Vendar je večino stihov popravil, prelil, deloma prevedel popolnoma na novo.

Predvsem velja to za mesta, ki jih Cegnar prevaja napačno. Kar v začetku pravi Marijin čuvaj Paulet (I. 1.):

Trotz meiner Aufsicht, meinem scharfen Suchen
Noch Kostbarkeiten, noch geheime Schätze!
Cegnar: Iskal in pazil sem že noč in dan,
Nahajam še le zdaj zaklade skrivne!
Župančič: Kljub moji ostri pažnji, kljub iskanju
še dragotine, še zakladi skrivni!

Glagol «wagen» (I. 1.) prevaja Cegnar z «žugati», Župančič s «tvegati». Tiste, ki so s smrtno nevarnostjo skušali rešiti Marijo, imenuje Schiller, «die Rasenden» (I. 1.), istotako Župančič «brezumneže», medtem ko jih je Cegnar prav po nepotrebnem in neokusno prekrstil v «puntarsko derhal». «Ihr spottet» (I. 1.) ni «vi nas grajate» (Cegnar), pač pa, «vi se rogate» (Župančič). Prevod sentence:

Die Meinung hält es
Mit dem Unglücklichen (I. 8.)
je v Cegnarju skoraj neumljiv:

Menitev blaži le človeka
V nesreči.
Župančič pravi točno:

In javno mnenje rado
z nesrečnikom potegne.
Isto velja o sentenci Was man scheint,
Hat jedermann zum Richter, was man ist, hat keinen. (II. 5.)

Književna poročila

Cegnar: P o z n a j o t e, p o t e m t e s o d i v s a k ;
P o t e m, k a r s i, n o b e d e n.

Župančič: P o v i d u
n a s s o d i v s a k, i n n e p o t e m, k a r s m o.

Često Cegnarjev prevod ni ravno napačen, vendar pa se brez potrebe oddaljuje od izvirnika in je netočen, včasih tudi brezizrazen; n. pr.:

Schiller: U n b e d e u t e n d e
P a p i e r e, b l o ß e Ü b u n g e n d e r F e d e r. (I. 1.)

Cegnar: Z g o l j n e d o l ž n e
P o s k u š n j e v r e z a n i h p e r e s.

Župančič: B r e z p o m e m b n i
p a p i r j i, l e n e d o l ž n e p i s n e v a j e.

Schillerjevi «Konzepte von Briefen» (I. 1.) so pri Cegnarju «poskušnje», pri Župančiču mnogo točneje «osnutki pisem». Ali primerjajte sledeče mesto (II. 8.):

Wie kleine Schritte
Geht ein so großer Lord an diesem Hof!

Cegnar: K a k o n i z k o
S t o j i t a k v e l i k l o r d n a d v o r u t e m!

Župančič: K a k o d r o b n ó
s t o p a t a k v e l i k l o r d n a d v o r u t e m!

Pri Cegnarju je vsa finesa zabrisana, Župančič se originalu vsaj bliža, četudi ga v tem primeru seveda ne dosega.

Kako točen in adekvaten je navadno njegov izraz, se vidi morda najlepše na raznih krilaticah in sentencah. N. pr.:

Schiller: J e t z t w i r d e i n I n q u i s i t i o n s g e r i c h t
E r ö f f n e t. W o r t' u n d B l i c k e w e r d e n a b g e w o g e n,
G e d a n k e n s e l b e r v o r G e r i c h t g e s t e l l t. (IV. 3.)

Cegnar: P r e i s k o v a v n a s o d b a s e o d p r è,
D a z v a g a j o p o p r a v d i s e b e s e d e,
D a s o d i j o p o g l e d i s e i n m i s l i.

Župančič: S e d a j s e s t a v i s t r o g o s e s o d i š č e,
n a t e h n i c i b o p ó g l e d i n b e s e d a,
š e m i s l i n a o d g o v o r k l i c a n e.

Župančičev prevod ni samo doslovnejši, ampak je tudi učinkovitejši, ker so misli podane kakor v izvirniku s samimi glavnimi stavki in padajo kakor udarci; Cegnar jim je z odvisniki oslabil prvotno silo.

Ali naslednja senca:

Schiller: I n m ü ß' g e r W e i l e s c h a f f t d e r B ö s e G e i s t. (I. 1.)

Cegnar: H u d o b a d e l a v b r e z p o s l é n i h u r a h.

Župančič: V b r e z d e l n i h u r a h s n u j e z l o b n i d u h.

Cegnarjeva beseda se glasi papirnato, mrtvo, Župančičeva poje, živi.

Nekatere sentence so pri Cegnarju zaradi netočnega prevoda izgubile svoj aforistični značaj, ker jih je prevajalec pretesno navezal na tisti poedini primer, kjer se v drami nahajajo, in jim tako vzel splošno veljavnost. Župančič se tudi na takih mestih drži izvirnika. N. pr.:

Schiller: E i n h o h e s K l e i n o d i s t d e r g u t e N a m e. (I. 8.)

Cegnar: D o b e r g l a s, p o š t e n o
I m é k r a l j i c i j e n a j d r a ž j a r e č.

Književna poročila

Zupančič:	Ime pošteno je predrag zaklad.
Podobno:	
Schiller:	Nicht Stimmenmehrheit ist des Rechtes Probe. (II. 3.)
Cegnar:	Dokazalo Pravice tvoje ni edinoglasje.
Zupančič:	Soglasnost še ne dokazuje prava.
Lep primer prevajalske spretnosti je tudi sledeče mesto:	
Schiller:	Der Ring macht Ehen, Und Ringe sind's, die eine Kette machen. (II. 2.)
Cegnar:	Zakone sklepa perstan, perstani Verige.
Zupančič:	Prstan je sklep, ki dela zakone, in sklep na sklep — to naredi verigo.

Cegnarjev prevod je tukaj naravnost nesmiseln, ker prstani ne delajo verig in je zato dosloven prevod nemške besedne igre sploh nemogoč. Zanimivo je, kako se je Zupančič težkoči izognil ter besedno igro ponaredil.

Naj ti primeri zadostujejo! Kažejo nam, da odlikujejo »Marijo Stuart« iste vrline kakor ostale Zupančičeve prevode: izredna točnost in preciznost tako v podajanju izvirnikove vsebine, kakor tudi njegove oblike.

Delo je dr. Lokar opremil s primernim uvodom, po načelih, kakor so običajna v šolskih izdajah. Ne vidim pa rad v njem takega stavka: »Njegov za tedanji čas izvrstni prevod, ki pomeni za nas ustvaritev jamske drame, je pregledal Levstik in je izšel l. 1861. v Janežičevem »Cvetju.« (VI.) Po krivdi založbe je ostala knjiga, žal, brez komentarja (prim. Lokarjevo pojasnilo v »Dom in Svetu« 1923., 299.), dasi ga naslovna stran obeta! Pač pa so priložene tri slike: Schiller, Marija Stuart in Elizabeta; kolikor mi je znano, je bil prvotno v programu tudi portret prvega prevajalca Cegnara; zakaj je izostal, ne vem. Pa ne, da bi ga ne mogli dobiti? »Dom in Svet« in Mohorjev koledar sta svoj čas prinesla čisto dobro sliko.

Še eno vprašanje se mi vsiljuje: knjiga je izšla že pred dvema letoma, pa je še vedno edina v zbirki; ali bi ne bil čas, da se založba zopet zgane? — Potrebno bi bilo!

Janko Glaser.

Ciril Jeglič, Obrazi. Ljubljana 1924. Založila Kmetijska Tiskovna Zadruga. Klasje, zvezek 1. 100 str. Cena broš. 25 Din, vez. 32 Din.

Te literarne miniaturre spominjajo po svoji formalni strani na tisto drobno umetnost, ki so jo zlasti pred vojno gojili nekateri impresionisti in simbolisti in iz katere se je pozneje bolj ali manj posredno razvila tudi Marinettijeva futuristična, tako zvana sintetična umetnost. Veliki mojster tovrstne simbolistične, lirčno zgoščene proze pa je bil znani dunajski poet Peter Altenberg, ki je umel na dveh treh kratkih straneh zgnesti vso tragedijo človeške, posebno otroške duše. Subtilne in eterne Altenbergove umetnosti Ciril Jeglič ne dosega. Ne dosega tudi zvonke in globoke pesmi v prozi kakega Turgenjeva ali bleščeče in duhovite kakega Baudelairja, saj pravi sam v »Uvodni besedi«, da »v teh »Obrazih« ni bleščečega sijaja in nekatere podobe so morda pretihe, da bi kaj dobrega mogle povedati tudi tistemu, ki mu malenkosti nič ne pomenijo«. Jaz pa menim, da je avtor še nekoliko mlad in je to morda krivo, da so v zbirko zašli tudi drobci, ki so samo brezpomembni, bežni zapiski iz dnevnika, ne pa umetnine, in ki tudi človeku, kateremu malenkosti govorijo, nič ne povedo. K sreči pa je takih medlih plamenčkov v knjižici le malo, marveč veje iz nje nekaj izredno prisrčnega, domačega,